

REALIZACJA PROGRAMU HODOWLI OWIEC W POLSCE

Andrzej Laudowicz

Centralna Stacja Hodowli Zwierząt w Warszawie

Osiągnięcia zadań ustalonych planem rozwoju owczarstwa zarówno w zakresie wzrostu pogłowia owiec, jak i zwiększenia produkcji towarowej wełny i żywca baraniego wymagają zastosowania nowoczesnych i jednolitych metod w pracy hodowlanej oraz wprowadzenia nowoczesnego modelu organizacji hodowli. Mając na uwadze te cele wprowadzono, na podstawie Zarządzenia Nr 40 Ministra Rolnictwa z dnia 30 kwietnia 1979 r. w sprawie selekcji oraz oceny wartości użytkowej owiec, a także Instrukcji Ministerstwa Rolnictwa, Departamentu Produkcji Zwierzęcej /PZo.7-4130-2/79/ z dnia 21 czerwca 1979 r. w sprawie prowadzenia selekcji i organizacji poddawania owiec ocenie wartości użytkowej, dwustopniowy system selekcji owiec:

1. W centrach hodowlanych;
2. W stadach reprodukcyjnych poziomu A i poziomu B.

Szczegółowy tryb przeprowadzania selekcji owiec i oceny wartości użytkowej w centrach hodowlanych i stadach poziomu reprodukcyjnego został określony w "Programie genetycznego doskonalenia pogłowia owiec" opracowanym przez zespół pod przewodnictwem prof.dr hab. M.J. Radomskiej.

Nowy program zakłada, że około 96% pogłowia owiec w kraju stanowić będą owce typu wełnisto-mięsnego, z czego około 40-45% to merynosy, około 30-35% to polskie owce nizinne i około 16-20% - polskie owce

długowełniste. Pozostałe 4% będą to polskie owce górskie, fryzyjskie oraz owce Czystych ras importowanych, używanych dotychczas do uszlachetniania owiec krajowych, a także ras niezbędnych do krzyżowania towarowego.

Podstawową koncepcją "Programu genetycznego doskonalenia pogłowia owiec" jest organizacja centrów, czyli wyspecjalizowanych linii obejmujących całą hodowlę zarodową. Specjalizacja każdego centrum polegać będzie z jednej strony na jego preferencji i ustaleniu genetycznym pod względem określonej cechy użytkowej, np. wełnistości, mięsności lub plenności, a z drugiej strony na określonej przydatności do krzyżowania z osobnikami z innych centrów i z materiałem ze stad użytkowych.

Pogłowie owiec w obrębie każdej z trzech podstawowych grup rasowych /merynosy, polskie owce nizinne, polskie owce długowełniste/ zostanie podzielone na trzy zasadnicze poziomy ściśle ze sobą współdziałające o wzajemnym stosunku liczbowym pogłowia matek, co docelowo przedstawia się następująco:

- poziom zarodowy /centra hodowlane/ - około 11,0%
- poziom reprodukcyjny - " 43,0%
- poziom użytkowy /produkcyjny/ - " 46,0%

W założeniach docelowych centra hodowlane będą produkować materiał rozplodowy męski dla własnych potrzeb, poziomu reprodukcyjnego oraz użytkowego. Część materiału żeńskiego produkowanego w centrum kierowana będzie do stad reprodukcyjnych. W stadach reprodukcyjnych produkowany będzie materiał żeński na remont własny i dla stad użytkowych. Potomstwo męskie przeznaczone będzie do tuczu. W stadach użytkowych część maciorek będzie przeznaczona do krzyżowania z trykami ras mięsnych, pozostałe zaś będą kryte trykami z centrów mięsnych tej samej rasy bądź typu owcy /z innych niż te, z których pochodzi materiał

męski dla macierzystego stada reprodukcyjnego/. Całe potomstwo przeznaczone będzie do tuczu. W okresie przejściowym, do momentu utworzenia wystarczającej ilości centrów hodowlanych, dopuszcza się produkcję macierek na remont stada także na poziomie użytkowym. W okresie tym stada reprodukcyjne produkować będą materiał męski przeznaczony dla pogłowa masowego oraz żeński przeznaczony na remont własny i do stad użytkowych, innych niż te, do których kierowane będą tryki.

Dla owiec rasy merynos i polskich owiec nizinnych tworzone są centra trzech typów: mięsne, wełniste i plenne. Centra wełniste i plenne stanowią linię mateczną, niosącą za sobą zwiększoną plenność lub produkcję wełny przy utrzymaniu pozostałych cech użytkowych na zadowalającym poziomie. Natomiast centra mięsne - linię ojcowską odznaczającą się dobrą mięsnością, a wełnistością i plennością na średnim poziomie dla danej rasy lub typu owiec. Przy odpowiednim kojarzeniu osobników z tych trzech typów centrów istnieje możliwość uzyskania na poziomie użytkowym dużej ilości jagniąt do tuczu przy jednoczesnym utrzymaniu produkcji wełny matek na dobrym poziomie.

Dla polskich owiec długowełnistych tworzone są dwa typy centrów: dla owcy odmiany pomorskiej - centra mięsne i plenne, a dla pozostałych owiec długowełnistych - centra wełnisto-mięsne i wełnisto-plenne. Centra wełnisto-plenne stanowią linię mateczną, niosącą ze sobą zwiększoną plenność przy utrzymaniu na wysokim poziomie produkcji wełny, a centra wełnisto-mięsne - linię ojcowską, która będzie odznaczać się dobrą mięsnością przy utrzymaniu wełnistości na zadowalającym poziomie. Każde centrum ma być związane z kilkoma stadami reprodukcyjnymi, stanowiącymi jak gdyby przedłużenie pracy hodowlanej prowadzonej w centrum. Te filialne stada reprodukcyjne będą otrzymywały tryki tylko z określonych centrów.

Decyzja zróżnicowanego przydziału typów centrów dla poszczególnych ras owiec jest celowa i wynika z analiz dotyczących stopnia konsolidacji danej rasy owiec oraz jej możliwości uwarunkowanych właściwościami specyficznego genotypu.

Merynosy polskie jako najbardziej ustalona rasa oraz polskie owce nizinne, w których płynie około 50% krwi merynosowej, stanowią odpowiedni materiał do wprowadzenia już obecnie ścisłej specjalizacji centrów. To samo dotyczy polskiej owcy długowełnistej odmiany pomorskiej, w tworzeniu której miała znaczny udział rasa owiec mięsnych Texel /stąd kierunek mięsny i plenny/. Polskie owce długowełniste jako grupa najbardziej zróżnicowana i podzielona na liczne odmiany, w których wytwarzaniu w różnym stopniu brały udział liczne rasy owiec importowanych długowełnistych /Leine, Kent, Fryz/ zależnie od regionu kraju, nadają się lepiej do wprowadzenia centrów o kombinowanym kierunku użytkowania /wełnisto-mięsny, wełnisto-plenny/.

Ponieważ centra hodowlane są stadami zamkniętymi, ważne jest takie ustawienie prac hodowlanych, aby nie dopuścić do szybkiego narastania inbredu. W tym celu opracowano trzy różne schematy kojarzeń. Wybór odpowiedniego schematu kojarzeń oraz opracowanie długofalowego szczegółowego planu kojarzeń opartego na wybranym ogólnym schemacie należy do selekcyjnera w centrum. Dwa pierwsze schematy zakładają podział tryków i maciorek na niespokrewnione między sobą grupy genealogiczne /16 lub 8 grup zależnie od liczebności stada podstawowego matek w centrum/.

W skład poszczególnych grup wchodzi osobniki spokrewnione ze sobą. Istotne jest również, żeby spokrewnienie między grupami matek i tryków było jak najmniejsze. Tak więc przed założeniem centrum należy przeprowadzić analizę genealogiczną zwierząt, podzielić je na grupy oraz dokonać przydziału grup tryków do grup matek. W następnych latach

kojarzenia prowadzi się w obrębie przydzielonych do siebie grup genealogicznych, tak aby inbred był jak najmniejszy.

Przesunięcie grup odbywa się w centrach 16-grupowych co 2 lata, a w 8-grupowych zasadniczo co 6 lat. Tryki użytkowane są rozplodowo zasadniczo dwa lata, a matki 4-5 lat. Remont tryków odbywa się w obrębie grup ojców, remont maciorek - w obrębie grup matek, tzn. tryczki przeznaczane są zawsze do tej samej grupy co ich ojcowie, maciorki do tej samej grupy co ich matki.

Trzeci schemat kojarzeń oparty jest na indywidualnym doborze maciorek do tryków dokonywanym przed każdą stanówką na podstawie ich rodowodów. Dobór zwierząt w pary jest tak przeprowadzany, żeby w rodowodzie tryka i przydzielonej do niego maciorki nie było wspólnych przodków w pokoleniu rodziców i dziadków. System ten może być stosowany w centrach liczących nie mniej niż 2 500 maciorek zgrupowanych w nie większej liczbie jak 5 stad /obiektów/.

W centrach hodowlanych wszystkich ras i typów owiec selekcję prowadzi się w oparciu o indeksy obliczane na podstawie wyników oceny wartości użytkowej w odniesieniu do średniej stada w zakresie głównych cech selekcyonowanych oraz o wartości progowe dla pozostałych cech. Tak więc w centrach hodowlanych owiec merynosowych i polskich owiec nizinnych selekcja oparta jest o następujące cechy:

1. W centrach o kierunku wełnistym podstawę selekcji stanowi indeks własnej użytkowości wełnistej, obliczany na podstawie masy czystego włókna i punktacji charakteru wełny z I kontrolowanej strzyży jagnięcej, a wartościami progowymi są: wysadność wełny oceniana w czasie I kontrolowanej strzyży oraz masa ciała w wieku 12 miesięcy.

2. W centrach o kierunku mięsnym podstawę selekcji stanowi indeks własnej użytkowości mięsnej obliczany na podstawie średnich dziennych przyrostów jagniąt w okresie od 3 do 6 miesięcy oraz punktacji budowy i umięśnienia, a wartościami progowymi są: wydajność i wysadność

wełny oceniane w czasie przeprowadzania I kontrolowanej strzyży jagnięcej oraz masa ciała w wieku 12 miesięcy.

3. W centrach o kierunku plennym podstawę selekcji stanowi indeks plenności, obliczany na podstawie średniej plenności matki, a wartościami progowymi są: wydajność i wysadność wełny oceniane w czasie przeprowadzanej I kontrolowanej strzyży jagnięcej oraz masa ciała w wieku 12 miesięcy.

W centrach hodowlanych polskich owiec długowełnistych, z wyjątkiem odmiany pomorskiej, selekcja oparta jest o następujące cechy:

1. W centrach o kierunku wełnisto-mięsnym podstawę selekcji stanowi indeks własnej użytkowości wełnisto-mięsnej, obliczany na podstawie średnich dziennych przyrostów jagniąt w okresie od 3 do 6 miesięcy, punktacji za budowę i umięśnienie oraz wydajności wełny potnej z I kontrolowanej strzyży jagnięcej, a wartościami progowymi są: wysadność wełny oceniana w czasie przeprowadzania strzyży kontrolowanej oraz masa ciała w wieku 12 miesięcy.

2. W centrach o kierunku wełnisto-plennym podstawę selekcji stanowi indeks własnej użytkowości wełnisto-plennej obliczany na podstawie wydajności wełny z I kontrolowanej strzyży jagnięcej oraz liczby jagniąt przypadającej na jeden wykot matki osobnika, a wartościami progowymi są: wysadność wełny oceniana w czasie przeprowadzania strzyży kontrolowanej oraz masa ciała w wieku 12 miesięcy.

W centrach hodowlanych owiec długowełnistych odmiany pomorskiej selekcja oparta jest o następujące cechy:

1. W centrach o kierunku mięsnym podstawę selekcji stanowi indeks własnej użytkowości mięsnej, obliczany na podstawie średnich dziennych przyrostów jagniąt w okresie od 3 do 5 miesięcy oraz punktacji budowy i umięśnienia, a wartością progową jest masa ciała w wieku 12 miesięcy.

2. W centrach o kierunku plennym podstawę selekcji stanowi indeks plenności obliczany na podstawie plenności matki osobnika, a wartościami progowymi są: wydajność i wysadność wełny potnej oceniana w czasie przeprowadzania I kontrolowanej strzyży jagnięcej oraz żywa waga w wieku 12 miesięcy.

We wszystkich typach centrów hodowlanych selekcja jagniąt przeprowadzana jest w obrębie grup genealogicznych w następujących okresach:

1. Pierwsza selekcja przeprowadzana jest w wieku około 3 miesięcy, usuwa się około 5% macierek i 10-15% tryczków,

2. Druga selekcja przeprowadzana jest w wieku 8-9 miesięcy, usuwa się około 10% macierek i około 25% tryczków w stosunku do urodzonych.

3. Trzecia selekcja przeprowadzana jest w wieku 14-15 miesięcy, w czasie niej pozostawia się maciorki na remont stada w centrum i tryki do dalszego chowu. Jest to selekcja ostateczna, przeprowadzana w oparciu o ocenę 100-punktową, w skład której wchodzi:

- indeks własnej wartości użytkowej - max 70 punktów,
- cechy budowy i wełny - max 30 punktów.

Trzecia selekcja tryków połączona jest ze sprzedażą i przeprowadzana jest komisyjnie.

Na remont stada w centrach pozostawia się maciorki i tryki z najwyższymi indeksami, które jednocześnie spełniły wymagania pod względem cech progowych i osiągnęły wysoką punktację.

Ocena wartości użytkowej w centrach hodowlanych obejmuje:

1. Ocenę wydajności i wysadności wełny tryczków i macierek z II strzyży jagnięcej w wieku około 10-12 miesięcy przy odroście wełny 6-miesięcznym; macierek z I strzyży dorosłej w wieku około 2 lat przy co najmniej 10 miesięcznym odroście wełny oraz tryków z I lub II strzyży dorosłej w wieku około 18 miesięcy lub 22-24 miesiące co najmniej 10 miesięcznym odroście wełny.

2. Ocena masy ciała tryczków i macierek w wieku 28 dni z tolerancją ± 3 dni oraz w wieku 12 miesięcy. Ponadto w centrach mięsnych i wełnisto-mięsnych ważenia tryczków i macierek dokonuje się w wieku 3 i 6 miesięcy w celu obliczenia średnich dziennych przyrostów.

W celu zwiększenia obiektywności oceny wydajności wełny szczególnie tam, gdzie cecha ta jest podstawą przeprowadzania selekcji, Pracownia Oceny Run Instytutu Zootechniki przeprowadza ocenę run w następujących centrach:

1. W centrach wełnistych merynosa i polskich owiec nizinnych oceniane są wszystkie runa tryczków i macierek z I kontrolowanej strzyży jagnięcej.

2. W centrach wełnisto-plennych polskich owiec długowełnistych oceniane są wszystkie runa tryczków z I kontrolowanej strzyży jagnięcej.

3. We wszystkich typach centrów oceniane są runa wszystkich tryków wybranych do użytkowania rozplodowego w centrum z I lub II strzyży dorosłej oraz raz na 4 lata runa z I strzyży dorosłej wszystkich lub wybranych losowo macierek wprowadzanych na remont stada.

Ponadto w centrach o kierunku mięsnym owiec merynosowych **przeprowadzi** się ocenę tryków na podstawie wartości użytkowej potomstwa. Tryki do wyceny wybiera się przy II selekcji w ilości co najmniej podwójnej w stosunku do potrzebnej na remont. Tryki te w wieku 12-13 miesięcy kryją w testowych stadach reprodukcyjnych po 20 losowo wybranych matek, 6 tryczków po każdym z nich tuczy się w testowej tuczarni. Na podstawie przeprowadzonej wyceny dla każdego tryka oblicza się indeks uwzględniający: średni dzienny przyrost żywej wagi i zużycie jednostek owsianych na przyrost 1 kg żywej wagi w okresie od przeniesienia do tuczarni do uzyskania ciężaru 45 kg oraz wartość rzeźna. Na podstawie oceny wartości użytkowej potomstwa eliminuje się 50% tryków, a pozostałe wprowadza się na remont do centrum.

Wyniki oceny wartości użytkowej owiec w centrach hodowlanych za rok 1979

OSHZ, centrum, woj.	Liczba maciorek wpis do ksiąg	Średnia roczna wydajność wełny			Płodność	Plenność	Odchów jagniąt	Odchów jagniąt od 100 matek	Ocena użytkowości mięsnej				Produkcja do obrotu OPOZH		Rasa lub typ owiec	Typ centrum
		matki	przy- stę- ki	tryki					przy- rost	ciężar w wie- ku 12 miesią- cy	przy- rost 3-6 miesią- cy	ciężar w wie- ku 12 miesią- cy	tryki	maciorki		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
OSHZ Bydgoszcz																
PPGR Kowalewo /Toruńskie/	999	6,40	7,51	11,10	98,13	135,39	95,85	127,34	-	67,9	-	54,4	188	192		
ZZD Kołuda W./Bydg./+ PPGR Osięciny /Włocławskie/	1 460	5,61	6,42	8,47	93,66	130,11	90,27	110,01	-	69,7	-	51,2	371	271	merynos polski	wełniaste
WOPR Minikowo + RSP Olszewka /Bydgoskie/	991	6,48	7,54	10,33	88,87	137,27	93,99	114,66	-	62,1	-	51,4	155	222		
OSHZ Koszalin																
POHZ Dobrzyniewo /Pilskie/	1 567	5,82	6,38	8,67	90,82	140,79	95,16	121,69	-	69,2	-	51,7	423	186		
KPGR Wałcz /Pilskie/	1 704	5,42	5,89	8,12	82,26	125,75	96,55	99,88	-	65,1	-	50,6	236	220		
OSHZ Szczecin																
KPGR Pęczyno-Ulikowo /Szczec./	1 622	5,81	6,10	9,29	82,02	123,18	83,47	84,33	-	79,2	-	53,1	230	216		
OSHZ Wrocław																
Dzierżoniowski KHZZ-Wilków /Wałbrzyskie/	1 982	5,92	6,25	9,00	73,01	120,35	90,94	79,90	-		-		201	84		
OSHZ Zielona Góra																
Swiebodziński KR /Zielon./	3 418	5,99	6,94	9,97	84,49	124,42	96,39	101,33	-	68,8	-	49,5	622	181		
OSHZ Wrocław																
POHZ Chojnów-Dzwonów /Leg./	1 457	6,43	7,50	12,47	91,07	111,20	94,60	95,80	-		-		145	252		weł. bułg.
=====																
OSHZ Bydgoszcz																
PPGR Zegartowice /Toruń./	1 496	4,64	6,42	8,98	90,95	120,26	93,66	102,44	164	66,9	133	53,4	196	95		
SHR Polanowice /Bydg./	934	4,70	5,67	7,73	91,52	120,74	93,76	103,61	143	65,7	112	51,7	182	159		
OSHZ Koszalin																
KPGR Redło /Koszalińskie/	2 788	4,93	5,46	7,85	85,43	115,53	96,28	95,02	169	71,9	125	49,2	356	-		
OSHZ Wrocław																
Dzierżoniowski KHZZ - Goczałków /Wałbrzyskie/ + POHZ Chojnów-Krzywo /Leg./	2 712	4,90	5,65	7,40	88,17	121,70	95,18	102,13	134		118		195	225		
OSHZ Zielona Góra																
POHZ Lubiana /Gorzowskie/	1 595	5,72	6,40	9,64	82,50	140,40	93,58	108,39	203	85,0	132	61,1	303	247		
OSHZ Wrocław																
Dzierżoniowski KHZZ-Dobrocin /Wałbrzyskie/	800	-	6,50	10,65	83,04	115,55	95,65	91,77	136	57,9	100	45,2	90	40		mer. niem.
OSHZ Białystok																
POHZ Elk /Suwalskie/	1 430	4,90	6,04	8,89	90,25	127,18	89,98	103,28	172	63,5	149	46,4	304	54		
OSHZ Wrocław																
Dzierżoniowski KHZZ-Dobrocin /Wałbrzyskie/	700	4,80	6,37	5,80	80,83	111,60	97,09	87,59					59	63		p.o.n. mięsne
=====																
OSHZ Olsztyn																
POHZ Susz /Elbląskie/	2 457	5,74	6,50	8,10	85,66	128,95	85,56	94,51	184	70,6	123	46,8	269	492		podkamienicka weł. mięsne
=====																
OSHZ Bydgoszcz																
SHR Sobiejuchy /Bydg./	2 184	5,06	5,98	8,71	91,17	127,38	90,55	105,15	-		-	48,7	259	265		
SHR Wierzchostawiec /Bydg./	1 150	5,54	6,15	7,91	86,88	142,17	92,37	114,09	-	62,4	-		178	13		
OSHZ Zielona Góra																
KPGR M-rzecz, PGR Gorzycko /Gorzowskie/	2 472	5,00	5,70	8,70	95,78	114,78	95,67	104,74	-	71,0	-	47,0	233	-		merynos polski pełne
=====																

W celu prawidłowego prowadzenia oceny wartości użytkowej i w oparciu o nią selekcji gwarantującej odpowiedni postęp hodowlany muszą być spełnione następujące warunki: we wszystkich stadach wchodzących w skład centrum należy stosować ujednolicone terminy stanówki, odsadzania jagniąt, pierwszego krycia maciorek, strzyży i innych zabiegów zootechnicznych oraz zbliżoną technologię i warunki produkcji. Żywienie wszystkich grup zwierząt musi być racjonalne i zapewniające podobny poziom we wszystkich stadach. Aby te warunki mogły być spełnione centra mogą być organizowane tylko w stadach gospodarki uspołecznionej, wskazane jest też, aby stada wchodzące w skład centrum należały do jednego przedsiębiorstwa. Bardzo ważne jest również bieżące, dokładne i sumienne prowadzenie oceny wartości użytkowej oraz związanej z tym dokumentacji.

Drugim poziomem w nowym programie jest poziom reprodukcyjny, który jest podzielony na reprodukcję A i B.

Stada reprodukcyjne poziomu A powinny być utworzone z matek wpisanych do ksiąg i mają spełniać następujące zadania:

1. W okresie przejściowym, do czasu kiedy produkcja tryków w centrach hodowlanych osiągnie rozmiary wystarczające dla pokrycia zapotrzebowania w kraju, będą wykorzystane do produkcji tryków hodowlanych.

2. Przygotowanie materiału matecznego w ilości niezbędnej dla organizacji nowych centrów hodowlanych poszczególnych ras i typów.

3. Przygotowanie rezerwowej grupy około 10% matek w stosunku do matek w centrach, niezbędnej na wypadek konieczności przeorganizowania działających centrów hodowlanych.

4. Stada testowe działające przy centrach mięsnych.

Sekcja w stadach poziomu reprodukcyjnego A prowadzona jest w następujących kierunkach: dla owiec rasy merynos, polskich owiec nizinnych oraz polskich owiec długowełnistych odmiany pomorskiej -

w kierunku mięsnym i wełnisto-plénnym; dla pozostałych owiec długo-wełnistych - w kierunku wełnisto-mięsnym i wełnisto-plennym, dla owiec czystych ras: Texel, Ile de France i czarnogłówka - w kierunku mięsnym, fryz - w kierunku wełnisto-plennym, polska owca góraska - w kierunku mlecznowełnistym. Ocena wartości użytkowej owiec w stadach poziomu reprodukcyjnego A obejmuje:

1. Wydajność i wysadność wełny potnej, której ocena może być dokonywana w jednym z podanych niżej terminów strzyży:

a/ z I strzyży w wieku 7-9 miesięcy,

b/ z II strzyży w wieku około 10-12 miesięcy przy 6-7 miesięcznym odroście wełny,

c/ z I strzyży w wieku 10-13 miesięcy.

2. Masę ciała w wieku 5 miesięcy i 12 miesięcy w stadach o kierunku mięsnym i wełnisto-mięsnym dla pozostałych kierunków tylko w wieku 12 miesięcy.

Zadaniem stad reprodukcyjnych poziomu B jest reprodukcja maciorek na remont stad użytkowych. Selekcja w tych stadach przeprowadzana jest w oparciu o uproszczoną ocenę wartości użytkowej, która obejmuje:

1. Masę ciała w wieku 5 miesięcy maciorek i w miarę możliwości skopków,

2. Wydajność wełny potnej z I strzyży dorosłej w odroście minimum 8 miesięcy, przeliczoną na odrost roczny.

Nad realizacją programu w skali kraju czuwa Centralna Stacja Hodowli Zwierząt, natomiast okręgowe stacje są odpowiedzialne za organizację centrów oraz prowadzą nadzór fachowy nad realizacją prac hodowlanych w centrum. Selekcję w centrach i stadach reprodukcyjnych prowadzą specjaliści z upoważnieniami selekcjonerów. Ocenę wartości użytkowej oraz obowiązującą dokumentację prowadzi hodowla pod nadzorem OSHZ.

Zarządzenie Nr 40 Ministra Rolnictwa wprowadzające w życie nowy program genetycznego doskonalenia pogłowa owiec obowiązuje od dnia 30 IV 1979 roku, jednak już kilka lat wcześniej na terenie działania OSHZ Bydgoszcz zaczęto pracować nad zakładaniem centrów hodowlanych i sprawdzaniem w praktyce proponowanych zasad przeprowadzania oceny wartości użytkowej i hodowlanej owiec. Duże zasługi w tej dziedzinie ma inż. Michał Włodarczak, kierownik działu hodowli owiec OSHZ Bydgoszcz. Dzięki jego pracy można było wysunąć wiele praktycznych wniosków dotyczących zarówno zasad organizacji centrów, jak i przeprowadzania oceny wartości użytkowej i hodowlanej oraz dokonywania selekcji.

Do chwili obecnej utworzono 21 centrów hodowlanych, w tym merynosa polskiego: 8 centrów wełnistych, 5 mięsnych i 3 plenne, 1 centrum wełniste merynosa bułgarskiego, 1 centrum mięsne merynosa niemieckiego, 2 centra mięsne polskich owiec nizinnych oraz 1 centrum wełnisto-mięsne polskich owiec długowełnistych odmiany kamienieckiej. Znajdują się one na terenie działania OSHZ Białystok /1 centrum/, OSHZ Bydgoszcz /7 centrów/, OSHZ Koszalin /3 centra/, OSHZ Olsztyn /1 centrum/, OSHZ Szczecin /1 centrum/, OSHZ Wrocław /5 centrów/ oraz OSHZ Zielona Góra /3 centra/.

Ze względu na krótki okres działalności tych centrów niemożliwe jest ocenienie, czy nowy program hodowlany wpływa na zwiększenie wartości produkcyjnej zwierząt. We wszystkich stadach, w których tworzone centra, jednocześnie dynamicznie powiększono liczebność stanu matek, a ponadto wprowadzenie selekcji w grupach genealogicznych zmusza często do pozostawienia na remont w stadzie zwierząt gorszych pod względem produkcyjnym, co może przyczynić się do chwilowego obniżenia produktywności stada. Przy zakładaniu centrów kierowano się w dużym stopniu osiąganymi wynikami produkcyjnymi w danej cesze, tak np. centra wełniste zakładano w stadach o dużej wełnistości itp. Można powiedzieć,

że centra są organizowane w czołowych stadach gospodarki uspołeczniowej. Wyniki oceny wartości użytkowej owiec w centrach hodowlanych za rok 1979 zostały przedstawione w tabeli 1.

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń autorzy programu wraz z selekcjonerami i hodowcami doskonalą metody oceny wartości użytkowej, dążąc do uproszczenia ich pod kątem ograniczenia pracochłonności, a także wprowadzają pewne zmiany ułatwiające organizację centrów.

Wydaje się również, że konieczne jest opracowanie i wprowadzenie nowego systemu bodźców ekonomicznych, które z jednej strony zwiększałyby opłacalność produkcji materiału hodowlanego w centrach poprzez wyższe ceny, a z drugiej strony poprzez system dotacji zachęcałyby właścicieli stad reprodukcyjnych do kupowania owiec pochodzących z centrów.

Andrzej Laudowicz

REALIZATION OF THE SHEEP BREEDING PROGRAMME IN POLAND

S u m m a r y

The most important principles of the programme assumed, viz. selection of closed flocks, i.e. so-called breeding centres and mutual mating of specialized lines bred in these flocks, are presented by the author. Then the programme realization state is discussed while quoting the number of established centres and of the results of performance testes carried out in them.

Анджей Ляудович

Реализация программы овцеводства в Польше

Резюме

Автор рассматривает важнейшие принципы принятой программы, в частности: подбор в закрытых стадах, т. наз. племенных центрах, и взаимное скрещивание специализированных линий выведенных в этих стадах. Затем определяется степень реализации программы, при приведении числа основанных центров и результатов проводимых в них оценок продуктивности.